

Sygn. akt I UK 342/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania R. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 12 maja 2015 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 12 maja 2015 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 14

kwietnia 2014 r. zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 12 sierpnia 2013 r. i przyznającemu ubezpieczonemu R. M. prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, poczynawszy od 16 sierpnia 2013 r.

W sprawie tej ustalono, że ubezpieczony, ur. 16 sierpnia 1953 r., w dniu 9 lipca 2013 r. złożył w organie rentowym wniosek o wcześniejszą emeryturę, wykazując na dzień 1 stycznia 1999 r. dłuższy, niż wymagany 25-letni okres składkowy i nieskładkowy. Początkowo Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił ubezpieczonemu jedynie 7 miesięcy pracy w szczególnych warunkach, jednak w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, w decyzji z dnia 14 października 2013 r., organ rentowy uznał, że okres ten wynosi 6 lat, 9 miesięcy i 5 dni, i składa się na niego zatrudnienie w szczególnych warunkach: od 13 maja 1978 r. do 18 sierpnia 1983 r. (z wyłączeniem urlopu bezpłatnego) w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym Zakład w T. na stanowisku kierowcy autobusu, od 19 sierpnia 1983 r. do 6 września 1983 r. w WPK T. na stanowisku mechanika samochodowego, od 7 września 1983 r. do 23 lipca 1984 r. w WPK T. na stanowisku kierowcy autobusu oraz od 1 października 1991 r. do 30 kwietnia 1992 r. w FIAT Auto Poland na stanowisku kierowcy. Sąd pierwszej instancji uznał dodatkowo, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresach: od 1 października 1971 r. do 24 października 1972 r. w Nadleśnictwie R. w charakterze drwala, od 20 listopada 1974 r. do 30 czerwca 1976 r. pracy monter - mechanika w Fabryce Samochodów Małolitrażowych w T., od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r. pracy jako kontrolera technicznego w WPK T., od 1 czerwca 1986 r. do 30 kwietnia 1987 r. pracy kierowcy pogotowania technicznego (kierowca przetoku) w WPK T., od 3 stycznia 1989 r. do 30 września 1991 r. - pracy kierowcy-mechanika w Fiat Auto Poland oraz od 1 maja 1992 r. do 30 września 1993 r. - operatora linii automatycznej w D. Polska S.A. T. (następcy prawnego Fiat Auto Poland). Oceniając pracę w charakterze kontrolera technicznego w WPK T. w okresie od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r. Sąd pierwszej instancji ustalił, że polegała ona na sprawdzeniu stanu technicznego autobusów wyjeżdżających oraz wracających z trasy, ewentualnie na usunięciu w nich drobnych usterek (np. wyregulowaniu hamulców, dokręcaniu przewodów). Nadto wykonywali oni przegląd pojazdu po naprawie, sprawdzając czy naprawa została wykonana prawidłowo i czy

pojazd jest sprawny. Czynności te były wykonywane w kanałach remontowych. Ponadto ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szkodliwych, co wynikało z treści świadectwa pracy, w okresie od 1 lipca 1976 r. do 13 lipca 1976 r. jako robotnik transportu - operator wózka w Fabryce Samochodów Małolitrażowych. Ustalono również, że ubezpieczony pracował jako kontroler urządzeń w Fabryce Samochodów Małolitrażowych w okresie od 14 lipca 1976 r. do 31 grudnia 1977 r. oraz jako ślusarz w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym w okresie od 1 sierpnia 1985 r. do 31 maja 1986 r. W oparciu o takie ustalenia Sąd Okręgowy uznał odwołanie za zasadne, gdyż ubezpieczony w okresach od 1 października 1971 r. do 24 października 1972 r., od 20 listopada 1974 r. do 30 czerwca 1976 r., od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r., od 1 czerwca 1986 r. do 30 kwietnia 1987 r., od 3 stycznia 1989 r. do 30 września 1991 r. oraz od 1 maja 1992 r. do 30 września 1993 r. faktycznie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych, wymienioną w wykazie A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. W konsekwencji, na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymował się dłuższym niż wymagany 15-letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, ponieważ w toku postępowania sądowego wykazał, że w warunkach szczególnych pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres „ponad 19 lat”, licząc do 1 stycznia 1999 r.

Organ rentowy zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego, w szczególności zakwestionował zaliczenie przez Sąd pierwszej instancji do okresu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia ubezpieczonego w WPK T. na stanowisku kontrolera technicznego autobusów w okresie od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny uznał, że przy zaliczeniu pozostałego, niekwestionowanego przez organ rentowy „okresu (znacznie ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych), odliczenie okresu spornego, o którym mowa w apelacji (jeden rok i siedem dni), nie zmienia podstawy do przyznania świadczenia emerytalnego z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ nawet wtedy ubezpieczony posiada wypracowany staż pracy w warunkach szczególnych, przekraczający 15 lat, co jest wystarczającą i ostateczną przesłanką do przyznania mu wnioskowanego świadczenia”.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił: 1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 i art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) w związku z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43) przez błędne przyjęcie, że ubezpieczony posiada wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, oraz 2/ naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 241 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik postępowania przez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych sprawy dotyczących zatrudnienia ubezpieczonego w warunkach szczególnych i bezrefleksyjne przyjęcie za Sądem pierwszej instancji, że ubezpieczony posiada łącznie „ponad 19 lat pracy” w warunkach szczególnych i nawet uznanie, że w spornym okresie (od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r.) ubezpieczony nie pracował w warunkach szczególnych, nie powoduje niespełnienia przez ubezpieczonego warunków do przyznania wcześniejszej emerytury. Tymczasem dokładne wyliczenie wszystkich okresów pracy zaliczonych przez Sąd pierwszej instancji do pracy w warunkach szczególnych, z wyłączeniem wymienionego okresu, daje w sumie 14 lat, 4 miesiące i 14 dni, co oznacza, że ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na jej oczywistą zasadność, która wbrew poczynionym ustaleniom faktycznym świadczy o tym, że ubezpieczony w okresie swojej aktywności zawodowej przepracował w warunkach szczególnych jedynie 14 lat, 4 miesiące i 14 dni, i bezpodstawnego uznania, że jego okres pracy w warunkach szczególnych wynosił „ponad 19 lat”.

Wskazując na powyższe podstawy skargi kasacyjnej, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu celem ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania, a w razie przyjęcia do

rozpoznania - o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się usprawiedliwiona. Jej proceduralny zarzut naruszenia art. 241 k.p.c., który przewiduje możliwość powtórzenia lub uzupełnienia postępowania dowodowego, został naruszony w związku z materialnoprawnymi podstawami zaskarżenia, ponieważ Sąd drugiej instancji w istocie rzeczy uchylił się od obowiązku jednoznacznej, a nie hipotetycznej apelacyjnej weryfikacji okresu zatrudnienia na stanowisku kontrolera technicznego w WPK od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r. Ponadto w istocie rzeczy bezrefleksyjnie uznał, że odliczenie tego spornego okresu od ustalonego przez Sąd pierwszej instancji stażu pracy w szczególnych warunkach „nie zmienia podstawy do przyznania świadczenia emerytalnego z tytułu pracy w szczególnych warunkach, albowiem nawet wtedy ubezpieczony posiada wypracowany staż pracy w warunkach szczególnych, przekraczający 15 lat”. Tymczasem Sądy obu instancji nie wyliczyły precyzyjnie ani matematycznie konkretnego stażu pracy, wymaganego według materialnoprawnych podstaw zaskarżenia do przyznania ubezpieczonemu spornej emerytury. To, że wymóg stażowy obejmuje wykazanie „co najmniej 15 lat” pracy w szczególnych warunkach dla nabycia wcześniejszych uprawnień emerytalnych nie zwalnia sądów ubezpieczeń społecznych z jurysdykcyjnego obowiązku ustalenia konkretnych okresów wymaganego zatrudnienia oraz matematycznego ich zsumowania w sposób nadający się do weryfikacji procesowej. Tymczasem na podstawie uzasadnień wyroków Sądów obu instancji nie sposób sprawdzić rachunkowo ani jurydycznie danych stażowych, ani zweryfikować podstaw prawnych uznania przez Sąd pierwszej instancji, iż ubezpieczony „wykazał, że w warunkach szczególnych pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres ponad 19 lat”, co bez weryfikacji apelacyjnej bezrefleksyjnie podzielił Sąd Apelacyjny, bezpodstawnie uchylając się od oceny prawnej kontestowanego okresu zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze kontrolera technicznego od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r. oraz od 24 lipca 1984 r. do 31 lipca 1985 r. oraz

precyzyjnego wskazania okresów, które miały uzasadniać przyznanie ubezpieczonemu spornej emerytury. W konsekwencji po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten wskaże konkretne okresy zatrudnienia uzasadniające ich zaliczenie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które zsumuje rachunkowo w sposób nadający się do weryfikacji kasacyjnej ze względu na kryterium stażu pracy w szczególnych warunkach wymagane do nabycia spornej emerytury.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

kc